

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

4. Circa Monstra & Hieroglyphica Animalia in Nummis. Exempla è singulari Nummo Nicaeensium declarato, & aliis. Testimonia Aldrovandi & Bocharti de Utilitate Nummorum in historia Animalium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

Ubi videas nempe Phoenicem eadem figura, qua illum nobis Herodotus, Plinius, Solinus, vetus Poëta apud Eusebium, Claudianus, aliique tradidere; Aquilæ nempe magnitudine cum plumeo apice seu corona radiata, quam in ejus descriptione *solis imaginem* vocat Achilles Tatius; ut facile inde sacrum soli animal & Horo in Lib. III. Hieroglyphicis, dictum *solis symbolum* adsequamur.

ACCEDUNT præterea alia quædam cælata in Nummis id genus monstra, quibus symbolorum aut Naturæ Interpretes, possunt industriam suam excitare aut ornare luculentius. Unum quod inter Hieroglyphica Ægyptiorum animalia retultrim, exhibet Nummus Medicæ Hadriani, in quo cauda, corpus & pedes Leonis, pectus Crocodili, caput Isidis cum flore, & desuper

Hh 3 Sphinx

De Mon-
strosis
Animali-
bus in
Nummis.

Lib. VIII.
cap. 21.

Sphinx cum rota. Hæc enim omnia Ægyptium nummum satis arguunt, & mea sententia, juxta familiaria illis symbola, Lunæ concordem cum Sole in hæc inferiora virtutem, & recurrens stas vicibus Jovis sui Ægyptii incrementum. In vicina quidem Æthiopia haud unum agnoscit monstrum Plinius, ex variis id genus animalium formis concretum, collo etiam, cauda, pectore Leonis, cætera diversum. Neque alienus ab hoc loco Nummus quidam plane singularis Gordiani Pii à Nicænsibus in Bithynia percussus, in quo figura inequitans monstro, capite equino, cum brachio veluti loco dextri pedis baculum serpenti involutum apprehendente, priori sinistro pede humano, duobus posterioribus equinis, cauda vero instar serpentis inflexa. Eques autem ipse ornatus galea ac thorace, dextra coronam tenens. Ipsa vero monstri inscriptio haud minus singularis, ΠΙΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΔΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Sed operæ pretium est, ipsam rarissimi & plane singularis Nummi iconem conspiciendam dare, beneficio Christianæ Augustæ, cum aliis id genus ex Regia vere ejus Gaza depromptam.

Quid autem monstri alat hæc figura, fateor me juxta ignarissimos scire, neque ad quam vel histrioniam vel fabulam adludat hæc inscriptio, adsequi adhuc certo potuisse. Neque vel ex antiquis Strabo, vel Dio Chry-

sosto-

sofotomus, vel Memnon apud Photium, aliique, qui multa de hac primaria Bithyniæ Urbe, ejusque vel Conditoribus, vel Tutelaribus Diis, Hercule, Baccho, Nicæa, Naiade, cæterisque observarunt, vel quos consului, eruditi monumentorum id genus interpretes, faciem hic mihi prætulere. Si Arriani opus exstaret, quo *τὰ μνημῆα* Bithyniæ complexus apud Photium traditur, aut Alexandri, Menippi, Demosthenis commemorata antiquis Grammaticis Bithyniaca, haberemus forte hanc rem magis explicatam. Quo loco mihi in solatium occurrit magni illius Herculis Mufarum, Josephi Scaligeri confessio, profitentis tam multa in Nummis & inscriptionibus antiquis latere, quæ nos fugiunt, & ex quibus tot præclara ac recondita liceret eruere, si illa utique possemus adsequi. Alius quidem Nummus ejusdem Gordiani & ab iisdem Nicæensibus signatus, Bacchum cumque seniore illum Barbatum exhibet, cujus cum ^aDiodorus meminit, tum ad Demosthenem ^bUlpianus, Pantheræ super incubantem; urbis nempe illius ^cAd Orat. *περὶ τῆς πόλεως*, ut supra notabamus, cum Victoriâ, quam ^dAd Orat. *ἡ πόλις* gestat, & quæ ad Nicææ nomen videtur adludere.

In Scaligerianis pag. 222.

Lib. iv.

Ad Orat.

ἡ πόλις.

Sed nihil Nummus ille ad priorem, neque magis alter Macrini Nicææ itidem percussus, cum figura monstro simili, non Equo quidem sed Elephanti insidente, quem videbam nuper in Collegio Claromontano Parisiensi. Cebos quidem Simiæ genus, priores pedes manibus,

nibus, posteriores autem humanis pedibus similes habuisse, supra ex Aristotele & Agatharchide tradebamus. At non Simiam hic, sed Equum cum dextra & pede humano, eique insidentem Equitem licet intueri. Ne quid tamen hic intentatum relinquamus, crederem facile ipsum Gordianum designari illo emblemate Bithyniam peragrantem, & quasi alterum Æsculapium, ceu gratum salutis auctorem conspicuum iisdem factum. Designati enim vulgo, ut nosti per Figuras Cæsarum Equestris, eorundem Adventus, & quidem ali quoties in residuis hujus Gordiani nummis. Instar vero præsentis Æsculapii exceptum à Nicæensibus arguere videtur baculus ille serpente involutus, familiare hujus Epidaurii Dii symbolum; cujus etiam, ut antea monebamus, præ numinibus aliis salutaris & frequentata vulgo apud Græcos Epiphania. Æsculapium certe Nicææ cultum, haud minus ac Epidauri liquet ex Nummo Antonini Pii, in quo Æsculapius cum serpente ac epigraphe $\Theta\Omega\text{T}\text{H}\text{P}\text{I}\ \text{A}\text{S}\text{K}\text{L}\text{H}\text{P}\text{I}\text{O}\ \text{N}\text{I}\text{K}\text{A}\text{I}\text{E}\text{I}\text{C}$. Ut mittam Acesium juxta Æsculapium, & in ejus æde cultum apud Epidaurios, in alio nummo eorundem Nicæensium obvium, sicut præclare eruit illum & explicavit Trifan. Neque cuiquam mirum videbitur, apprehensum aut gestatum ab illo Equo Æsculapium, qui equorum simul & hominum salutem huic Deo Epidaurio curæ olim fuisse meminerit, & eundem proinde juxta Equestris Neptunum, invocari ab Hierocle in præfatione Veterinariæ Medicinæ, $\text{Κεκλησῶ δ' ἡμῖν συμφορεῖς ἔλγυ τῶδε, ποσειδῶν τε ἵππειος, καὶ ὁ ἔτ' ἀνθρώπων γένος ΣΩΤΗΡ Ἀσκληπιος, ὃ πάντως πικρῶν ἵππων μέλει}$. *Invocentur vero & nobis operis hujus adjutores, Neptunus quidem Equestris, humani autem generis SERVATOR ÆSCULAPIUS, qui omnino etiam EQUORUM CURAM gerit.* Neque alias

alias à Gordiano abludens hujus Equitis effigies, maxime si Græcorum & Barbarorum nummorum rationem habeas, in quibus vulgo Cæsarum minus decoræ & inconcinniores formæ conspiciuntur, & adeo nunquam, ut fatente Cl. Seguino, Imperatores isti non vultu, sed solo nominis indicio agnoscantur. Ut certe id in eos quadret, quod de primis nascentis picturæ rudimentis observat alicubi Ælianus, adeo rudi & imperita arte efficta à pictoribus animalia, ut necesse haberent ad ea adscribere, hoc est Bos, Equus, Arbor. Accedunt vero firmandæ huic conjecturæ, aliorum quoque Cæsarum cum monstris cælatorum figuræ, in aliis barbaris & Ægyptiis nummis. Talis Hadrianus cum monstro Cynocephalo, in Nummo ejusdem Cimiarchii inclytæ Reginae. Ut jam mittam Isidem monstro etiam insidentem cum Sistro, quam Faustinae nummus exhibet in eadem Gaza. Sed hoc fateor turbare videtur inscriptio illa superioris Nummi, ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΔΟΔΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, quæ & sensum reconditum & vocem Helladi hæctenus, quod sciam equidem, inauditam videtur continere. Βροτοδαίμονας quidem novi dictos Græcis post mortem cælo insertos, ut ex Hesychio constat; sicuti alias Βροτολοιζόν, Martem Homero, quod nemo ignorat, Amorem autem in veteri Epigrammate, quod Argentario, in Anthologia adscribitur, nuncupatum. Unde haud difficulter licebat illas voces in nummo distinguere, & supplere ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΔΟΙΓΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, Equum hominum perniciem, Genium Nicaensium. At non continuo licebat adsequi, quomodo illud attributum huic Equo conveniat, qui Æsculapii salutare numen apprehendit, ac proinde salutis potius quam pernicipi auctor statuendus. Faceffant certe præ illo Equite ei

Ii infi-

In select.
Nummis.

Lib. x. Var.
hist. c. 10.

Lib. 1.
Epig. 77.

insidente, Bellerophontes, Persei, Antinoi, aliique in Pegafo, aut Gryphe sublimes; Hoc vero Equinum monstrum cum humano pede & brachio, quo Epidaurium Serpentem tenet, opportune mihi in memoriam revocat simulachrum illud apud Phigdenses Arcadas,

In Arcad-
cis.

cujus meminit Pausanias, Equino itidem capite, corpore tunica velato, una manu Delphinum, altera Columbam tractans. Aliud quoque in Syracusanorum nummis suppeditat Gaza Medicea, capite itidem Equino, cauda bifurca, stipiti incumbens, & Draconi cætera simile. Alterum rursus in iisdem videas alatum, Equino capite, cum duabus tibiis equinis, infra pectus caudam serpentinam. De quibus proinde usurpes il-

Orat. I.

lud Gregorii Nazianzeni, *Θηρίον ἐκ πολλῶν θηρίων συγκείμερον πολυειδές καὶ πολύμορφον* ex multis belluis constatam *variam quandam & multiplicem belluam*. Neque Serpens ille prætereundus, Equi dorso impositus, in rarissimo nummo Ægyptio Domitillæ Augustæ, Vespasiani Conjugis, quem vidisse contigit in Museo Lomeniano Cl. Patini, ac pro solita ejus comitate, illius cætypum ab eodem impetrare.

Similem etiam Nummum habet Gaza Medicea sub Domitiano percussum. Referendum vero illud monstrum ad hieroglyphica id genus Ægyptia, ex diversis animantibus vulgo apud eos conflare solita; sicuti ex Porphyrio supra videbamus, aliisque antiquis eorum monumentis paullo ante commemoratis, & de quibus iterum

Ornitho-
log. lib. II.
de Aquila.

testimonium præbuit; *Ut modo studiosi omnis Antiquitatis utilitatem aliquam ex nostris hisce Natura & historiis percipiant, suis propriis ac aptis locis NUMISMATUM Imperatorum, aliarumque Familiarum antiquissimarum, & præsertim Aquila inscribuntur, utrumque latius declarare decrevi: Atque id eo lubentius facio, cum cognoscam hoc eruditissimo sæculo in maximo haberi honore illa studia in quibus varia traduntur Historia, & PRÆSERTIM ILLA QUÆ AD NUMISMATUM, Marmorumque antiquorum lectionem spectant. MULTA enim sub eorum cortice LATENT MYSTERIA NATURÆ, qua maxime & perscrutantium palato arrident animumque oblectant: Fateor equidem me EX HISCE STUDIIS MAXIMUM SEMPER FRUCTUM PERCEPISSE, atque hic inter alios aucthores Aeneæ Vici, Huberti Goltzii, Gulielmi Chouli Galli, Sebastiani Erizzi opera usum fuisse. Sed studia isthac imprimis promovet autopsia ipsa, ideoque tum Roma, Florentia, Ferrara, tum etiam in aliis locis apud Serenissimos Principes rarissima multa vidisse MIHI PLURIMUM PROFUIT. Quid potuit obsecro diu luculentius ad commendationem hujus mercis in hoc ipso contemplationis genere, idque ab homine nullo ad id peculiari consilio & tractatione adducto? suffragatur eidem clarissimum Gallia suæ lumen, & cum monumentis aliis recondita doctrinæ, tum novissimo de sacris Animalibus immortale, Samuel Bochartus. Ille enim lecta priori hujus libri editione, & de nova ista, quam adornabam certior factus, ab hoc imprimis singularium in Nummis cælatorum animalium argumento, immane quantum huic suppellectili pretium statuit, & quam inde magni nunquam satis æstimandæ utilitatis fructus percipi possent, suis ad me litteris haud ita pridem significabat. Superfedeo à verbis ejusdem commemorandis, quia cum mea laude conjuncta versantur.*

DIS-